

Блакитна мрія

Володимир Ворона

Того дня Вітасу не везло. Чи в Хургаді щось наплутали, чи вже безпосередньо у багажному відділенні Віденського аеропорту стався збій, але валізу з його речами знайшли не одразу. Доки пройшов митний контроль та потрапив до зали зустрічей, де мав зустрітись з незнайомою людиною, аби на прохання їхнього моториста Золтана передати тій невеличкий згорток, часу для реєстрації на рейс до Борисполя практично не лишалось. Тож, кілька разів вибачившись, поспіхом розпрощався із сивою фрау та майже бігом подався до стійки реєстрації.

Хтось дебелий перепинив йому шлях:

– Вітю, стій! Та стій же!

Роздратований Вітас підвів очі, вдивляючись якийсь час у лисого пана перед ним, а потім рот його сам собою розкрився від подиву:

– Гриня... Гриня, це ж ти?!

– Я! Я, чорт забирай! – прямо таки заволав пан і заходився душити Вітаса в обіймах.

– Гриню, спізнюся! – з жалем схаменувся той і зиркнув на годинник. – Через три хвилини реєстрація скінчиться!

– Та біс із нею! Все влаштуємо, – безтурботно зауважив дебелий Гриня, – це вже мої проблеми. Погостюєш у мене день-два. І не переймайся ти тим квитком! Полетиш бізнес-класом.

Вітаса, власне кажучи, вдома ніхто не чекав. Тож він махнув на радощах рукою і погодився з пропозицією друга дитинства.

... У віденський ресторан Plachutta вони не потрапили, і Гриня, аби таки пригостити друга дитинства обіцяним знаменитим тафельшпіцем, мало не силоміць затягнув Вітаса в інший – "Фігльмюллер", той, що другий, на Бекерштрассе.

– Скільки ж ми не бачились з тобою? Років п'ятнадцять?

– Та більше... – Вітас з насолодою відпив кілька ковтків "Аусбруху" і запхнувши до рота дебелий шмат телячого шніцеля, уточнив з набитим ротом: –... Усі двадцять.

– Як ти? Адміралом, бачу, не став. Де зараз?

– Та... Капітаном на єгипетському судні, – Вітасу було соромно зізнатися, що судном тим був портовий буксир в Хургаді; правда, нещодавно пройшов курс навчання в тамтешній школі яхтингу і отримав шкіперський сертифікат від RYA – так, про всяк випадок. Але щоб хоч якось підняти в очах старого друга свій статус, додав:

– Ось щойно шкіперський сертифікат отримав; може й знадобиться колись.

– Ти в Єгипті?! Та ти ж у Севастополі капітаном адміралтейського катера був!

– Ну, мало хто ким був... Розкажи краще про себе.

– Все пучком, Вітьок. В Москві, бізнес маю. Двічі депутатом Держдуми був. Дружина, діти. Онук уже є. Тут ось, у Відні, квартира в мене. Нормас.

– Круто, Григорію Павловичу, нічого не скажеш, – вичавив із себе сумну посмішку

Вітас.

- Відставити, капітан-лейтенант Ілявічюс! "Гри-го-рій Пав-ло-вич..." - передражнив Гриня. - Для тебе завжди тільки Гриня.

- Кап-три, чорт забирай! - з гіркою іронією поправив його Вітас.

Гриня ж раптом замислився, втупившись у груди Ілявічюса, ніби хотів поглядом своїм, наче рентгеном, просвітити старого друга, а потім розлив на обличчі блаженну усмішку:

- А ти нашу блакитну мрію дитинства пам'ятаєш?

- Ще б не пам'ятати - одразу ж повеселішав Вітас. - Така мрія! Ліпші роки життя були... Тільки ми про те не знали.

... Вони зростали біля води. А точніше - немов ті каченята: на воді. Батько Вітаса був литовцем, з Клайпеди. А мама родом з Придесення, з села. Обоє батьків працювали на риболовецькому сейнері, дома бували рідко, а тому Вітас змалечку, скільки себе пам'ятає, жив у діда з бабою, в Україні, по сусідству зі своїм ровесником Гринєю Мацевичем. Деснянський луг починався одразу за їхніми городами. Весною Десна розливалась так, що збуджена рвучким весняним вітром хвиля її хлюпалась у край ріллі, а протилежного берега годі було й бачити: море морем.

Коли ж повінь спадала, тоді відкривався їхній з Гринєю світ високої трави, лепехи і синьої, як небо, чи зеленої мов листя дерев, води озер, проток і самої Десни. До озера Рокоче взагалі можна було з доброї рогатки дострелити. То що ж дивного, що вони, навіть у школу не пішовши, плавали, мов качки? Авжеж, Вітас сумував за батьками й коли ті приїздили на гостини, зачаровано слухав батьківські розповіді про море.

На Рокочому, під вербами, стояли на припоні рибальські човни, дощаті плоскодонки. А серед них - старезна дубова довбанка-душогубка з трухлявими облавками. Та довбанка, здавалося хлопцям, була серед них немовби отаманом, дідом-старійшиною, беззаперечним авторитетом - лише вона одна знала щось таке, чого іншим човнам знати було зась. На тій хиткій та непевній посудині рибалив дід Чумак. Коли Вітько, як звали Вітаса в селі, ловив з Гринєю на озерному плесі окунців на черв'яка, дід зі своєї довбанки, ставши серед латаття під протилежним берегом, тягав на личинку ручайника таких пліток та краснопірок, що хлопці від заздрощів самі не свої були. Ото, певно, ще й з тієї заздрості зродилась у них мрія до плавби.

Спочатку в хід пішов чийсь паркан, що його принесла з собою повінь та й полишила прямо за городами - за куща вчепився. Добувши два довгих дрючки, вперше в житті вийшли "в море" на тім плоту. Звісно, що через півгодини вже й скупались, і лозини вдома за те скуштували. Та вибір було зроблено і відтоді вода притягувала їх до себе немов магнітом. А тут ще й батьки привезли з-за кордону Вітасу в подарунок справжню модель трищоглового вітрильника. І хлопці, удвох одразу, вперше в житті закохалися: не в однокласницю, а в ті вітрила. З того часу воно й почалося. Усі книжки про море, які тільки в сільській та шкільній бібліотеках знайшлися: Верн і Лондон, Сабатіні й Трублаїні, Дефо і Мелвіл, Купер і Стівенсон, Чуковський і Станюкович (та хіба лише ці?) - були перечитані ними від палітурки до палітурки й не один раз!

До шостого класу вони перепробували всі можливі плавзасоби: починаючи з залізних ночов і аж до плота зі старої хвіртки на гумовій камері від трактора "Білорусь". А так хотілось човна, щоб весь вільний час проводити на Десні, ловити з нього рибу та й узагалі не знати жодних перепон! Бо човняр – мов той козак: вільна людина. Човен для рибалки неначе кінь для козака. З човном ні в чому нема йому перепони, де схоче, там і ловить, яку рибу схоче, таку і ловить – ось вона, воля! Гриня кілька зим підряд, як міг, умовляв батька свого, деснянського берегового рибалку, аби той човна зробив і дядько Павло таки здався. Аби зробити плоскодонку, розуму великого не треба, тільки б руки росли звідки слід, тож на початку літа з'явився на Рокочому ще один, в зелений колір фарбований човник: з тією лише умовою, що турбота про добування ряски лягає винятково на плечі Грині з Вітасом.

Коли стає людина на вірний шлях, тоді доля сама їй під ноги стелеться. Отримавши човна, як вони вирішили, в повне своє розпорядження, хлопці одразу ж узялися робити з нього вітрильник. Зрубавши в сусідньому з селом ліску суху хирляву сосонку, замислили сотворити з неї щоглу – як уміли, звісно. За рею мало слугувати старе грабельно, за вітрило – ще старіше, виканючене Вітасом у баби полотняне простирадло. Вони так захопилися своїм кораблем, що не помітили навіть сторонніх біля себе.

– Фок-грот-брамсель мені в ліве вухо: що я бачу! – заревів раптом поряд з ними чийсь бас. – Два прісноводні молюски в оцій калюжі з якогось блокшива хочуть спорудити швербот! Чи мені сниться, побий мене грім?!

Хлопцям здалося... Вони й самі не сказали би, що саме: чи то дивом перенесло їх на три століття назад на острів Тортугу, до капітана Блада, чи сонце так голови напекло, чи сниться їм... Підхопившись, побачили перед собою справжнісінького моряка: біла безкозирка, біла сорочка з синім смугастим коміром, чорні штани й ремінь – а бляха з якорем так і сяє! І жінка молода поряд із ним. Красива! Вони й роти пороззявляли.

– Бушприт твою в компа́с! – незнайомий дядько і далі співав свою Пісню пісень: – Щоб я вік якорями гримів! Що це, триста вонючих китів? – він картинно простягнув руку до човника: – Я вас питаю, малі креветки: що це, га?!

– Чо... човен, – прошелестів приголомшений Гриня.

– Та бачу, що не пірс... – розважливо погодився моряк і додав, усміхнувшись раптом тепло і приязно: – Везе ж мені. Сюди їдучи, думав, що збожеволію з нудьги, а воно, виходить, і тут люди живуть!

Служба головного корабельного старшини Данила Гінца, котрий п'ять років назад, закохавшись у вітрила, лишився на надстрокову, проходила на баркентині "Вега-2", але три місяці назад навчальний вітрильник, що давно відходив визначений йому термін служби, списали й віддали на всесвітню ганьбу – під плавучий ресторан. Старшину, котрий ще недавно навчав салаг-курсантів, як вправлятися з такелажем, відправили у відпустку – чекати на нове призначення. Всі, хто ходив під парусом на дерев'яних шхунах і баркентинах з фінської верфі, на гуркотливе залізо сучасних кораблів дивилися зверхньо і з презирством, тож Данило з горя мало не запив і Оля, його

дружина, не вигадала нічого ліпшого, як повезти чоловіка в рідне село: може на деснянських луках і ситих українських харчах щезне його депресія.

Щойно приїжджі встали з-за столу після без міри щедрого тещиноного пригощання, Оля, не даючи чоловікові оговтатись, потягла його показувати чари деснянського луку. Старшина Гінц любив похизуватись, чого вже там, а тому й рушив на луг у парадній формі; звісно, що й Оля не проти була показати односельцям свого красеня-моряка – вперше за три роки після весілля. І так ото, на найближчому озері, Рокочому, натрапили вони на двох місцевих мореплавців.

Цілий місяць по тому дядько Данило, доки його Оля засмагала на Рокочому, навчав двох "молюсків" вітрильним премудростям, щодня тішачи себе хлоп'ячими забавками. З його допомогою вони таки сотворили з деснянської плоскодонки щось схоже на швербот: ближче до носа, тобто, бака по-морському, встановили щоглу з гафельним кетом із бабиного простирадла, навіть кіль з товстої дошки прибили через дно шиферними цвяхами, та й кермо присобачили на транці, як назвав човнову гузку морський вовк Данило Гінц. Дядько Павло, дивлячись на таку чортівню, тільки брови хмутив, але з поваги до "обвітреного й просолоного океаном" першого баченого в житті моряка, делікатно мовчав. Зрештою, яка різниця, аби лиш ряска в господарстві не переводилась...

Коли вже настав час Данилового від'їзду, на Рокочому було аж шість одиниць маломірного флоту і флагманом тієї флотилії був, звісно, швербот "Вега-3" – Грині з Вітасом. Всі екіпажі озерного флоту, наслідуючи дядька Данила, ходили врозвалочку і гордо називали себе мореплавцями, правда, Вітасова баба Прися звала їх на свій лад – гореплавцями, чим страшенно дратувала свого онука.

Загледівши бабу, що йшла по бережку з лозиною, аби загнати додому "гореплавця", що зовсім із тим човном відбився від рук, Вітас оголошував на озері бойову тривогу:

– Полундра! Справа по борту в фордевінд британський фрегат! Підняти клівер, середній клівер, фор-стень-стаксель, грот-стень-стаксель, грот-брам-стаксель і бізань-стаксель! Ворушіться, гнилі оселедці, сто чортів вам у печінку! Приготуватись до крутого бакштагу лівим галсом! Курс норд-норд-ост!

Звісно, з перерахованого Вітасом вітрильного озброєння на їхньому однощогловому "шверботі" нічого такого не було, але дитяча уява творить і не такі дива.

– Марш додому! – не своїм голосом кричав на весь луг "британський фрегат" услід "Везі-3", котра вже різала форштевнем зелену смугу латаття під протилежним берегом : – Ось тільки прийдеш мені, гореплавцю! Лозину на тобі поб'ю! Цілий день не ївши, не пивши... Що я батькам скажу?!

А батьки тим літом приголомшили всіх своїм розлученням. Мама приїхала сама і вигнавши з хати Вітаса, в сльозах оповідала дідові з бабою, що Ілявічюс не пропускає жодної спідниці, що вона втомилась і що "мусить їхати влаштовувати нове життя", тож Вітас нехай вже школу закінчує тут, у селі. Вітас все те чув, сидючи під вікном на призьбі; розлука з батьком його засмучувала, проте звістка, що він не поїде жити до якоїсь Клайпеди, як обіцяли йому торік, а лишиться в селі, з Гринєю, тішила

неймовірно, бо планів на майбутнє у друзів була ціла гора!

У селі всі гадали, що їхнє "моряцтво" швидко скінчиться, та де там! Зимою всі ганяли на льоду шайбу, а двоє "прибабаханих" тим часом по кресленнях з "Моделіста-конструктора" ладнали буер і черга з бажаючих хокеїстів промчати під парусом по льоду Рокочого чи Мерличина свідчила, що "моряцтво" рішуче бере гору над рештою хлоп'ячих забавок їхнього села. Коли після восьмого класу гореплавці свій одномачтовий "швербот" перевезли на інше озеро, Мерличин, – значно ширше й довше, а головне, малодоступне для "британського фрегата", сільські рибалки, забрівши на нього, чули й там чудернацьку, незрозумілу для себе пісню:

– Свистати всіх нагору! Підняти фор-бом-брамсель, фор-брамсель, верхній формарсель, нижній фор-марсель, фок, грот-гаф-топсель, грот і бізань-гаф-топсель! Три румби вправо, горбатий молюску, сто якорів тобі в пельку! Підняти Веселого Роджера! Кар-рам-ба-а!!

І ширилось селом переконання:

– Ні-і, з цих хлопаків діло буде! Це не наші з тобою, що після восьмого на тракториста подались, аби не вчитись... Ось побачиш, ці двоє в люде вийдуть: почуємо ще.

Село як у воду дивилось. Бо вже в той час зродилась у Вітаса з Гринєю мрія, не проста, а блакитна: вивчитись, збудувати справжнього вітрильника та й рушити на ньому в навколосвітню подорож. Як Лисянський. От тільки що вони знали тоді про життя?

Ні, обмірковували вони все добре. Навіть дуже добре. З гарними оцінками закінчити десять класів, отримати вищу освіту. Причому один має піти до військово-морського училища, а інший до кораблебудівного інституту. Тож документи з їхньої восьмирічки віддали до середньої школи райцентру, два роки там провчилися, дивуючи вчителів зятатою наполегливістю і атестати отримали не те, що непогані, а просто чудові, як для хлопців із сільської школи. З вибором визначились: батьки Грині було категорично проти військового училища, бо приклад Вітасової сім'ї виявився для них занадто красномовним, щоб ще й син власний життя з морем пов'язав; а кораблебудування – чом би й ні?

У Вітаса ж таких проблем не було. Потягнути його навчання в іншому якомусь виші, окрім військового училища, ні дід з бабою, ні мати, котрій ніяк не вдавалось "нове життя" влаштувати, звісно ж не могли, тому й заперечень ніхто не мав, навіть навпаки, раділи: буде їхній Вітас на повному державному забезпеченні, коли вступні іспити витримає. Хлопцям таки повезло і обидва поступили з першого разу. Училище Вітаса було в Севастополі, інститут Грині в Миколаєві.

Перший рік чи два вони активно переписувались, а потім якось непомітно дружба їхня охолола. Блакитна мрія відійшла на задній план, поступившись новим реаліям, що їх породило нове розуміння життєвських складнощів. Який вітрильник? Де? З чого? Яка там навколосвітня подорож, коли звичайному громадянину навіть до Севастополя непросто потрапити? Одним словом, мрія не блакитна, а звичайна дитяча, не більше.

Мрія розтанула, мов дим, а з нею за тим димом пішла і дружба. Зв'язок практично перервався, хіба що відвідуючи село, визнавали якісь новини один про одного та якимось стрілися на зустрічі класу в середній школі з нагоди п'ятнадцятиріччя випуску. Пообнімалися, весь вечір проговорили, але попри стандартний в таких випадках обмін адресами та домашніми телефонами, якогось налагодження більш тісних стосунків так і не сталося.

... - А знаєш, що я тобі скажу? - Гриня переможно глянув на Вітаса: - Я ту мрію для себе реалізував!

- Як? - здивувався і одразу ж навіть духом підупав Ілявічюс.

- Зимою замовив собі яхту. Через місяць-півтора має бути в Москві.

- В Москві? - здивувався Вітас. - А що там на ній робити?

- Те, що й усі роблять: ходити. - Гриня широко, поблажливо та розслаблено усміхнувся: - І від того задоволення отримувати.

- Під вітрилом по річці? - і собі скривив губи Вітас, згадавши їхню "Вегу-3" на Рокочному та білі вітрила яхт на Червоному морі біля Хургади.

**- Яке ще вітрило? - поблажливість
Грині миттєво переросла у зверхність. -
Морська моторна яхта з верфі "Princess
Yachts" в Плімуті. Ти б її бачив!**

**- Скинеш фото, - скептично усміхнувся
Вітас.**

**- А коли я запропоную тобі стати її
капітаном, га?**

- Та ну...

**- Я серйозно! - споважнів Гриня. - Мені
потрібна людина своя, кваліфікована і**

надійна. Це моя тобі ділова пропозиція.

**Вітас, заперечуючи, хитнув головою:
щось міняти в своєму житті, коли до
пенсії кілька років...**

**- Навіть не питаючи, скільки ти
отримуєш зараз, плачу удвічі більше!
Ну, Вітю, ми ж друзі чи ні?! Уяви тільки,
як здорово буде знову разом!**

- А наша блакитна мрія?

**- Та здійсьним, чого ти! Я нині на
підйомі. Через пару років, коли й далі
так піде, придбаю вітрильну шхуну.
Припишемо їй... ну, не в Сан-Тропе, не в
Монако, але на Адріатиці, десь у
Задарі чи Дубровнику - точно.
Житимеш там, наче король. А я
навідуватимусь. Лад?**

**- Ну, - Вітас похитував головою, - навіть
не знаю...**

- Значить так. Даю тобі слово: тільки-но досягнем пенсійного віку, кину все к чортовій матері й підемо навколо світу! Обіцяю!

- Чесно? - розцвів Ілявічюс.

- Век волі не відать! - зареготав Гриня і мало на крик не перейшов: - Підняти фор-бом-брамсель, фор-брамсель, верхній фор-марсель, нижній фор-марсель, фок і... що там ще було?!

За сусідніми столиками почали озиратись люди, а занепокоєний офіціант ледь не бігом простував прямо до них.

- Добре, - сміючись, простягнув другові на знак згоди свою руку Вітас.

- То як у тебе з сертифікатами? - наостанок поцікавився друг.

- Нормас! - згадав Ілявічюс Гриневе

слівце: - Маю все, що треба.

... Після училища він, завдяки своїй старанності, швидко пішов круто вгору: через шість років разом із погонями капітан-лейтенанта отримав і перше своє капітанство – на адміральському катері. Третій флотський кар'єрист швидко би йому розтолкував, що то майже тупикова гілка офіцерської долі: шанси піти на підвищення цілком залежать тільки від Командувача флотом – схоче, відпустить на підвищення, а не схоче... Проте Вітасів катер, як взірець чистоти й блиску, мало не стерильності, адміралові Хронопуло подобався і до Вітаса він почав ставитись, як зазвичай ставиться високе начальство до свого персонального водія: прихильно та поблажливо.

Все мало би завершитись переводом у близькому майбутньому вже капітана третього рангу Ілявічюса на який-небудь сторожовий чи торпедний катер, але трапилось непередбачуване. Заколот ГКЧП в Москві провалився і адмірала Хронопуло, як ярого прибічника заколотників, поперли з флоту з формулюванням "по стану здоров'я". З якогось дива потрапив під гарячу руку нового начальства і Вітас: можливо, хтось комусь підказав, що він був улюбленцем Хронопуло, тож змушений був демобілізуватись навіть не дослужившись до кавторангу.

Кілька років перед тим він одружився, мав дворічну доньку і треба було якось годувати сім'ю. Тож капітан адміральського катера став персональним водієм севастопольської бізнесменши Валентини, котра мала кілька меблевих магазинів. "Хазяйка", як звали її підлеглі, була родом з Черкащини, мала двох синів-підлітків і кілька років самотності за плечима, які неухильно сприяли втраті колишньої тендітності навіть попри дієту та регулярне загартовування цілорічними морськими купаннями, здебільшого на Херсонському мисі, який серед севастопольських прихильників езотерики мав славу місця сили.

Хазяйка не пропускала жодної нагоди похвалитися, що водієм у неї працює колишній капітан адміральського катера, через що досить скоро в колі новоспечених севастопольських бізнесменів вона отримала поганяло "Адміральша". Ця обставина Вітасову чутливу душу різала тупим ножом до крові. Він так і не зміг примиритися з власним приниженням і через два роки покинув Адміральшу – ставши тривіальним "човником" між Туреччиною та Україною.

Як не вийшов з військового моряка персональний водій, так і в бізнесмена, навіть дрібного, не зміг переродитися Вітас – а так уже ж старався! Хтозна, що чому було причиною: чи сімейні негаразди завадили його примітивному підприємництву, чи специфіка човникового бізнесу зруйнувала сім'ю, але під кінець дев'яностих шлюб розпався, а за тим під його уламками тихо сконав і бізнес на турецькому текстилі, бо приймак Вітас опинився на вулиці. Аж тут підвернулась йому нагода завербуватись на торгове судно, де половина екіпажу була з України і він радо на те погодився – де переспати і що поїсти ставало для Вітаса неабиякою проблемою.

Що то воно рідна стихія! Якось само собою, хай і не одразу, стало все потихеньку на

своє місце: брали чмехом, та за пару років, підучивши англійську, став уже й другим механіком. І освоївшись в торговому флоті, міняв команди, компанії й прапори, аж доки, абсолютно випадково, не занесло його в Хургаду на портовий буксир, капітаном. Робота хай і не престижна, проте чимось йому сподобалась, знайшов у ній себе: показайському завести в порт, розштовхати, розставити баржі та судна на призначені їм місця – немов щоденна гра в велетенську "п'ятнашку".

Завелись які-не-які гроші, тож шість років назад купив у Чернігові на тихій вуличці, майже в центрі, половину старого, купецького ще, дерев'яного будинку на цілих три кімнати. Чимось запало в душу ажурне прорізне різьблення на його фасаді – можливо, село нагадало, дідову хату з такими ж підзорами навколо вікон, хтозна... В іншій половині жила така собі Майя – самотня, під сорок років, працівниця держустанови. Двічі побувала заміжньою, але її бездітність на обох шлюбах поставила хрест. А можливо, зовсім і не той ґандж був виною – в чужу душу дверцят немає, не заглянеш. Незважаючи на різницю в дванадцять років, між ними досить швидко зав'язалися стосунки, котрі нікого ні до чого не зобов'язували.

Вітасу такий стан речей подобався, а Майі... Не виключено, що теж, бо не обтяжував її додатковими клопотами по господарству. Зате в любовщах вона була нестримною і під час кожного чергового приїзду Вітаса радо вдовольняла всі його чоловічі сексуальні фантазії – дякувати Богові, попри свій вік за п'ятдесят, він не розгубив, як чимало ровесників, потяг до жіночого тіла і свою чоловічу спроможність. Хай личко Майі й не вирізнялось особливою красою, зате фігура була на висоті, а стрункі ноги й тугі ще груди радували око не тільки спраглого Вітаса. Тому він, звісно, допускав, що за його відсутності Майя навряд чи сумувала наодинці, сидючи біля віконця, але такі вже вони є – стосунки без зобов'язань.

Настав час думати про пенсію і робити якісь заощадження на майбутнє. Вітас ще встиг придбати досить нового "Пассата", але тут Ліза, донька його, закінчила школу, тож колишня взялася за справу: наша кровиночка має вчитись за кордоном і ніде більше! Доччине майбутнє – то святе і три чверті щомісячного Вітасового заробітку почали регулярно вливатися в економіку США. Того, що лишалось, вистачало хіба що на життя в режимі пересічного українця. Хоча, на думку Вітаса, все могло бути набагато гірше: він взагалі був з тієї породи людей, котрі вміють обходитись тим, що є і не скаржитись на злу долю.

Тож теперішня пропозиція Грині Мацевича була вельми доречною та й перспектива вимальовувалась просто казкова: доживати віку на Адріатиці в достатку і під вітрилами. Врешті решт, думав Вітас, розлігшись на королівського розміру ліжку в квартирі друга дитинства, яка різниця на чийй яхті обійти навколо світу? До викрутасів примхливої долі треба ставитись поблажливо: вона ж бо теж жінка... З тим нарешті й заснув.

...А вже через два місяці, попри неусвітньо ранню пору – пів на шосту ранку було – Вітаса в Москві на Київському вокзалі зустрічав сам Григорій Павлович Мацевич. Обійняв, розцілував, велів передати присутньому поряд водієві речі, весело базікаючи,

повів до автомобіля.

- Зараз відвезу тебе на службову квартиру, там вже сніданок чекає, а коли відпочинеш після дороги, поїдемо дивитись на "ластівочку", гаразд?!

- Як скажеш.

Уперше за довгі роки хтось піклувався про Вітаса і це було приємно, чорт забирай!

Яхт-клуб "Лівий берег", де стояла пришвартована до вузького довгого пірсу новенька моторна яхта Мацевича, знаходився на Москва-річці буквально за п'ятнадцять-двадцять хвилин їзди від центру російської столиці, прямо на території VIP-пляжу "Срібний бір". Як і пляж, яхт-клуб був для обраних - не більше десятка суден хизувались одне перед одним своєю досконалістю: від тридцятифутової нідерландської "Elling E-4" з надміцним і супернадійним кевларовим корпусом, котрій не страшний навіть повний оверкіль, до люксової, майже вдвічі більшої британської "Sunseeker 86" з чотирма каютами - орієнтованої на американців з їхнім розмахом: люблять янкі простір, що в своїх будинках, що на яхтах.

Вітас за своє життя і в морі, і в порту, і під час останнього навчання надивився їх усяких та на подібній бути не довелось.

- Буду хвалитися, - самовдоволено розплився в усмішці Мацевич, - тож сприймай, як належне: сам розумієш. Подивись на ці лінії корпусу - сама досконалість! Хіба не так?

Котрийсь із поціновувачів яхт іншої якоїсь верфі міг би погодитись хіба із ввічливості, проте Вітас після портового буксира у своєму захваті був щирим і в захопленні кивав головою.

- Кеп, прошу! - Григорій Павлович широким жестом привітного господаря запросив Вітаса перейти з пірсу на корму пришвартованої білосніжної красуні.

- Отож, - з інтонаціями справжнього оглядача яхт вів далі Мацевич, - палуба тут і скрізь по яхті з термостабілізованого тикку, гниття не боїться. Купальна платформа на гідравліці, тендер легко як на воду спустити, так і витягнути на борт. Ховається він ось тут. Ну, піднімемось на кокпіт. Зверни увагу: він повністю захищений згори! Тут ось VIP-бар, гриль. Чудові меблі, правда?

Вкриті глянцевим лаком меблі з якогось екзотичного дерева мали плавні, заокруглені форми - так і хотілось погладити їх рукою.

- Проходь, - господар прочинив двері до просторої, залитої сонячним світлом каюти на верхній палубі.

Дивани, обтягнені білою шкірою, журнальний та обідній столи все з того ж лакованого дерева: справжня розкіш була Вітасові у вічі - живуть же люди!

- На вісім гостей і ще трохи, коли по-простому. Це пульт керування освітленням, тут аудіосистема "Naim"; між іншим, повністю інтегрована у всі приміщення, а тут ховається телевізор. Вікна опускаються електроприводом. Це пульт керування системою кондиціювання. Там далі камбуз, за ним ходовий місток. Пішли, поглянеш: твоє робоче місце.

Камбуз яhti по своїх меблях дав би фору квартирі Грині у Відні: навіть тут вилискує

скрізь глянцеви́й лак, а текстура деревини не схожа на жодну з бачених Вітасом.

- Яка це порода дерева? - поцікавився він, аби зробити приємність господареві.

- Імбая, бразильський горіх. Ходімо вже на пост керування, за кермом посидиш. Ось, бачиш, тут, за переборкою, гальюн. Так що тобі не доведеться бігати вниз, до кают.

Вони зайшли на ходовий місток. Зліва від поста керування ще один молочного кольору вигнутий диван, столик біля нього. Вітас здивувався про себе: навіщо це?

- Для гостей, - випереджаючи його запитання пояснив Григорій Павлович і усміхнувся, - щоб тобі не було скучно.

"Хм... На біса мені тут гості? Ох уже ж ці багатії разом із яхтами їхніми." Потім аж почервонів, засоромившись своїх думок: невдячний! - друг тебе з лайна витягнув, до нормального життя веде, а ти... немов якийсь маргінал. Звикай до життя нормальних людей, совок нещасний.

- А тепер головна фішка, - підняв вказівного пальця Мацевич, - пост керування повністю діджиталізований; тут, - він вказав на панель, - електронна система керування всією яхтою. На цих двох сенсорних екранах ти бачитимеш за потреби все, що робиться в зоні твоєї компетенції і зможеш тримати під контролем всі системи. А це ось навігаційний картплоттер. Інструкцію по керуванню яхтою передам сьогодні ж - матимеш час розібратись, доки владнаємо все з твоїми сертифікатами. Ходімо на нижню палубу.

І він ще довго водив неабияк ошелешеного Вітаса по яхті, з гордістю показував розкішні каюти, де шику було, як в фешенебельному бутік-готелі, сяючий хромом і нержавійкою моторний відсік з двома двигунами, кожен потужністю під дві тисячі коней, потім ще оглядали флайбрідж з хардтопом, VIP-баром і джакузі, на кормовій частині якого був навіть кран для підйому аквабайка, а в передній - ще один пост керування яхтою з тими ж трьома моніторами та всіма дублюючими функціями.

Наостанок обійняв Вітаса за плечі:

- Команду підбереш собі сам. Бармен обов'язковий, а хто для тебе важливіший: стюарт чи матрос - вирішуй ти; для мене головне, щоб обслуговування було на висоті. На фонд оплати праці кладу вісім тисяч баксів на трьох і, будь ласка, голову мені кадровими питаннями не забивай - все на тобі. О'кей, кеп?

- О'кей. Ти молодець. По-доброму заздрю, - щиро зізнався Вітас і зрозумів про себе, що між ними, попри всі слова про дружбу, постала раптом соціальна дистанція статусів.

Літо було в розпалі, всі проблеми з кадрами і документами лишились позаду, з системою керування Вітас розібрався, нутрощі яхти та її поведінку на ходу вивчив і градус напруги його очікування зростає: коли вже? Чому той Гриня... ой! - Григорій Павлович тягне? Нарешті Мацевич оголосив, що в неділю прийматиме на яхті перших гостей. В означений час, по обіді, судно сяло чистотою, холодильники були забиті питвом та їжею, а яхта готовою в будь-яку мить віддати швартови й рушити "в море", тож заглядевши на пірсі мало не десяток поважних гостей з господарем на чолі,

команда ніби розчинилась у повітрі: маєш бути на своєму місці й практично невидимим, але при цьому в будь-яку мить готовим виконати власне призначення.

Вітас ушився на ходовий місток і сидючи на посту керування, слухав, як наближається суто чоловічий гурт: розкуто, гамірно з міцним слівцем і часом реготом. З окремих слів чужих реплік, котрі вряди-годи долітали до нього, здогадався, що по-перше, компанія вже десь добряче посиділа, а по-друге, коли не всі, то більшість з них є такими ж власниками яхт, як і Мацевич, можливо навіть тих, що стоять по сусідству.

Нарешті гості ввалились на місток і Мацевич представив їм Вітаса, як друга дитинства і просолоного всіма вітрами морського вовка. Хіба що двоє чи троє глянули на капітана яхти з цікавістю, проте була вона не більшою, ніж до монітора навігаційної системи. Коли компанія зібралась рушити далі, щоб оглянути каюти вниз, Григорій Павлович шепнув Вітасу, щоб той піднявся на флайбрідж.

Була би команда; чекаючи в затінку хардтопу Гриневу компанію, роздивлявся тепер довкола. З висоти флайбріджа Вітасу мов на долоні видно було сусідній пляж: кілька десятків купальників пустували в воді, декому було затісно у визначених буйками межах і два рятувальники, пройшовшись на аквабайку, загнали їх у безпечне місце. Вітас задивився на чужі веселощі, згадав шкільні роки й озеро Рокоче – хоч тамтешній пляж і був без жодних зручностей, але в такі ось спекотні вихідні вода на ньому так само кипіла від молодих засмаглих тіл.

Тим часом гості вже піднялись на флайбрідж і картинно поплескавши в долоні, взялися вихваляти придбання екскурсовода-господаря.

– Ну що, Павловичу, – озвався хтось, – пора в ділі випробувати твою "Принцесу".

Мацевич кивнув своєму капітанові:

– Командуй!

Коли Вітас, давши задній хід, обережно відійшов від пірса та розвернув яхту, Григорій Павлович не втерпів:

– Ну ж бо, дай я!

– Ти в порядку? – підвівши голову, тихо поцікавився Вітас у навислого над ним явно нетверезого господаря: – Краще б не треба...

– Будь спок, кеп! – Мацевич не надто церемонно потягнув капітана вбік та зайняв його місце.

Яхта прекрасно слухалась керма, тож Вітас не надто переживав, тим більше, що кілька пробних виходів у них уже було. Григорій Павлович додав обертів і судно почало набирати хід. Манівські двигуни працювали так, що заслухаєшся, а інерція враз похитнула захмелілих гостей і ті похапцем шукали собі опору. Вже йшли уздовж пляжу, коли звідти почали кричати:

– Хвилю! Пусти хвилю!!

Котрийсь із місцевих яхтсменів гукнув до Мацевича:

– Дай їм хвилю, Павлович! Покажи нам, на що здатна твоя принцеса.

Певно, Григорій Павлович уже не один раз спостерігав тут за подібним, бо до краю витиснув важіль акселератора і по пологій дузі почав наближатись до буйків. Корма

яхти відчутно присіла, піднятий форштевень різав поверхню і здіймаючись високим валом, пінна хвиля під гострим кутом розходилась від нього на обидва боки. Вітас, забувши про гостей, скочив до барної стійки по правому краю флайбріджа і перехилившись, зиркнув за борт. Двоє дівчат були за буйками і аквабайк рятувальників, що намірився загнати їх назад, спішно втівав з курсу судна. Вітас обімлів.

- Гриня, люди по правому борту! - забувши про субординацію, гукнув він до Мацевича: - Ліво руля! Ліво руля, мать твою каракатицю!

Дівчата були в двох футах від борту і лихе передчуття стиснуло Вітасові груди, несподівано гострим болем озвалося в серці. Зиркнув назад - наче на лінії буйків дві голови, наче ж дві... Вже пляж був позаду, до дівчат мчали рятувальники, він з полегкістю видихнув: "Пронесло..."

Щось говорили гості, одні повчали Мацевича, хтось по-доброму сміявся з Вітасової лайки, тільки один господар, здається, навіть не в'їхав у драматизм ситуації і зі злом буркнувши до свого капітана: "Що ти собі дозволяєш?", таки поступився місцем за кермом. Компанія за тим спустилась до салону, де її вже чекав бармен з напоями, а Вітас, скинувши швидкість до крейсерської, йшов річковим фарватером і дівчата біля борту не виходили у нього з голови аж до самого повернення в яхт-клуб.

Діставшись пізно ввечері квартири, витягнув з холодильника пляшку "Jack Daniels", хлюпнув віскі в хайбол і стомлено опустившись на диван, увімкнув телевізор.

- Сьогодні вдень на VIP-пляжі "Срібний бір" сталась трагедія. - голос молодій ведучій набрав ноток стурбованості: - Молода дівчина двадцяти років потрапила під яхту, що на повному ходу підійшла занадто близько до місця купання. В результаті гвинтами судна постраждалій було нанесено глибокі порізи стегон. Незважаючи на професійні дії рятувальників, врятувати життя дівчини не вдалося. Вона померла від великої втрати крові ще до приїзду швидкої.

Вітас обмер і вклякнувши, дивився на екран.

... - Зараз з'ясовується, кому належить яхта і хто був за її кермом. Пропоную подивитись відео, що зняв на мобільний телефон один із свідків події.

В кадрі білосніжне диво британського кораблебудування стрімко наближалось до лінії буйків і хтось поряд із власником смартфона, що знімав це, щосили кричав: "Пусти хвилю!!", потім залунали інші, злякані голоси, яхта тим часом, заклавши віраж, відійшла на фарватер, видно було, як мчить аквабайк рятувальників... Кінець.

Що ж тепер буде? З ним, з Мацевичем? Гриня, Гриня...

Григорій Павлович зателефонував Вітасові рано-вранці наступного дня і спокійним, незворушним голосом сказав, щоб той сидів удома до його наступного дзвінка. Ясна річ, з того впливало, що друг дитинства в курсі подій і хоче виграти час, аби розібратись у ситуації та почати будувати захист. Весь понеділок Вітас, сам не свій від переживань, бігав по телевізійних програмах, шукав новини в інтернеті, слухав журналістські розслідування, вкотре переглядав до болю вже знайомі кадри та ніяк не міг придумати, яку ж поведінку обрати йому: сказати слідчим, що нічого не бачив, чи

розповісти все, як є? Мацевич зателефонував лише пізно ввечері, попросив прийти до нього в офіс о дев'ятій ранку і одразу ж поклав слухавку.

Другу ніч сон не йшов до Вітаса, тож зайшов до кабінету господаря геть змученим, з темними колами під очима. Григорій Павлович підвівся, вийшов з-за свого велетенського, наче палуба авіаносця, стола назустріч гостеві й підкреслено міцно, по-дружньому потиснувши руку, вказав на приставний стіл:

- Сідай, - сам сів навпроти, спершись ліктями на стіл, опустив підборіддя на зімкнені разом долоні, якийсь час гіпнотизував Вітаса свинцевим поглядом, потім, зітхнувши, мовив:

- Я ось за чим тебе покликав. Ну, ти ж знаєш про цю прикрість... Дівчина та виявилась племінницею поважної особи, тож зам'яти справу не вдасться. Коротше... Пропоную тобі пів мільйона доларів, а ти всю вину береш на себе.

- Як це?! - отетерів Вітас: - Гриню, я із себе, як з капітана, вини не знімаю, проте за кермом був ти...

Мацевич з прихованим роздратуванням хитнув головою, пограв трохи жовнами, помовчав.

- Не розумієш? - хмикнув нарешті. - Ось саме тому, Вітю, я купую яхту, а тебе, друга мого шкільного, беру її капітаном. Ще не розумієш? Ото ж бо й воно! Вітя, друже ти мій, люди мого статусу злочинів не скоюють, затам. Для цього при них є відповідальні особи. І ти з їхнього числа.

Вітас, кам'яніючи лицем, мовчав. Гриня підвівся, перейшов за "палубу авіаносця", дістав з шухляди сигару, спеціальними ножицями акуратно обрізав кінчик. Ілявічюс мовчки спостерігав. Мацевич підпалив запальничкою якусь тоненьку скіпку, покрутив над її полум'ям сигару, аби підігріти, - помітно було, що цей процес його заспокоює, - й лише потім без поспіху прикурив. Розвалившись у фотелі, з явною насолодою затягнувся та випустив до стелі цівку духмяного диму.

- Такі пропозиції, як моя, двічі не пропонують, Вітю. Роблю її лише з огляду на нашу дружбу. І виключно в твоїй волі прийняти її, чи відхилити. Якщо погодишся, то мої адвокати гарантують не більше семи років. А враховуючи, що на носі семидесятиріччя Перемоги, не відсидиш і половини - допоможемо вийти по амністії. І живи в своє задоволення, як нормальна людина. Блакитну мрію нарешті здійсниш.

- А коли не погоджусь?

- Дурнем будеш. Пів мільйона баксів на дорозі не валяються. Доля дає тобі шанс - не знехтуй ним. Людина сьогодні живе, а завтра... Як не під яхту чи машину потрапить, так від докорів сумління з вікна гайне чи газом отруїться. Подумаєш - три роки! В нашому віці, що три місяці.

Вітас чекав чого завгодно, проте не такого...

- Іди, подумай до завтрашнього ранку, - голос Грині набув раптом мало не батьківського тепла.

... Вітас жодного разу в житті не напивався з горя. Ніколи не розумів тих, що так робили. А тут вирішив спробувати: раз за разом вливав у себе порцію віскі - немов

горілку глушив. Дивувався, що смак напою стає зовсім іншим у порівнянні з тим, коли повільно смакуєш. Гидота! Самогон якийсь...

Прийняти пропозицію та сісти в тюрюгу? Чи з гідністю її відмести і здохнути в цьому чужому, бездушному місті? Ніхто й ніколи не знатиме де твоя могила: що жив, що не жив... Сліду навіть не лишиться. Щез, пропав – ніхто й не шукатиме.

"От побачиш, з цих хлопаків буде діло!" А що б оце в їхньому селі сказали про нього, про Мацевича, якби знали всі обставини? Що? Та певно, три чверті радо погодились би на пропозицію посидіти за пів мільйона баксів. Тут, в Росії, тюрма так взагалі окута ореолом романтики і мало не шанування: чи не з кожного автомобіля чуєш улюблений росіянами тюремний шансон.

Пів мільйона... Він такі гроші за все життя не заробив, навіть половини. А Мацевич он як легко віддає. Не надто й жалкує, певно, за ними: репутація і воля дорожчі. Отак дружити півтора десятки років – нерозлийвода були, потім розійтись, як в морі кораблі, а зустрітись вже людьми з двох різних світів. Чи зміг би він повестися з Гринєю таким же чином? Вітас аж стрепенувся від огиди: ні, ніколи!

Алкоголь діяв. Було і сумно, і себе жаль, аж сльози навертались. Що він бачив, окрім моря, палуби і трюму чи містка? Економлячи кожен цент, не часто навіть порт покидав. Його корабляцьке життя пройшло швидше, аніж усвідомив, що воно вже позаду. Сім'ї немає, навіть дому свого.

Моряк врозвалочку зійшов на берег,

Неначе він відкрив п'ятсот Америк...

Те чернігівське житло самотника більше схоже на тимчасовий хостел, аніж на житейську пристань: туди не тягне. Ліза, єдина рідна душа, кровиночка, швидше за все, лишиться за кордоном, а коли й повернеться в Україну, то вийде заміж і житиме десь в іншому місті, все більше віддаляючись від батька, котрого й так нечасто бачила в своєму житті.

Яка мрія була! Навколосвітня подорож під вітрилами шхуни. Схід чи захід сонця при повному штилі, острови з пальмами і білим, наче сніг піском, палкі туземки з точеними фігурками, блакитні марліни й меч-риби... Як вода в пісок. Але ж Мацевич пропонує тобі варіант! Пів мільйона баксів. За півста тисяч можна придбати квартиру в Одесі і за стільки ж хоч і не нову, але цілком пристойну вітрильну яхту з мотором. В одеському яхт-клубі підучитись пару сезонів ходити на вітрилах. І одному пройти на ній навколо кульки. Це колись Земля була велетенською, майже безмежною кулею. Лише протягом одного людського життя вона стала немов іграшковою. Сотні яхт, коли не тисячі, без страху снують по її тропічних широтах, по меридіанах огинають континенти – оце побачив би Колумб, чи Веспуччі! І пішов той Мацевич дохлому киту в пельку! Ще й лишиться тих баксів на решту безбідного життя – скільки там відпущено йому часу?

Мацевич чи диявол? Спокуса: померти незаплямованим або здійснити блакитну мрію дитинства. Здійснити, а тоді вже й померти можна: в морі, під час дев'ятибального шторму. Знайти на дні океану свою могилу, як десятки чи й сотні тисяч моряків з усього світу. А що, непогана думка... Бог звідти все бачить: хоча нема

на ньому крові тієї дівчини, проте немає й виходу. Або погодиться й обмовлений, несправедливо засуджений, відбуде покарання та вийде на волю, або згине без сліду, проте так само буде вважатися вбивцею. Ні, покинути світ незаплямованим все одно не вийде.

Але чи не рано помирати? Живуть же якось люди і в тюрях. І обмовлених там повно, не він перший, не він останній. Та й чи дуже вже різниться його колишня робота від тюрми, нехай і російської? Не єгипетська ж, не філіпінська. Коли вже судилось сьорбнути ще й цього лиха – нехай. Витримає, мрія не дасть згинутися. Як не дала захряснути в сільській глибинці під колгоспним, добитим до ручки трактором. Вийде – і в море. А чому це сам? Запропонує Майі руку й серце – та не відмовить: що їй втрачати? Як-не-як, наполовину мільйонер заміж зватиме, іронічно посміхнувся до себе Вітас.

Те його заспокоїло. Жереб кинуто, лишилось перейти Рубікон. Допив решту пляшки й завалився спати. Сон враз обкутав його, наче деснянський осінній туман і спалося міцно, немов у дитинстві. Вранці наступного дня навідався до Мацевича і з порога заявив:

– Ось номер мого закордонного банківського рахунку. Гроші мають надійти сьогодні ж.

– Не питання, – відповів той, – я знав, що ти розважлива людина.

Суд почався аж в кінці листопада і тривав уже третій тиждень. Коли тебе з кайданками на зап'ястках заводять у клітку в залі судових засідань і лишують там під замком, ти одразу ж і сповна відчуваєш всю різницю між собою і людьми по той бік ґрат. Тебе немов у шторм хвилею змело за борт і ти, ледь втримуючись на поверхні, у відчаї дивишся, як щомиті все більше віддаляється твій дім, твоє колишнє звичне життя, що не спиняючись, простує далі наміченим курсом, а ти не знаєш навіть скільки ще протримаєшся серед розбурханого моря: може за мить уже підеш на дно...

Вітас давно зрозумів, що не так усе просто, як йому здавалось після випитої пляшки віскі. Сидіти незворушно під ненавидячими поглядами рідних загиблої дівчини, слухати плач і прокльони на свою голову, знаючи, що вини твоєї практично немає – це було понад його сили. Часом на серці ставало млосно і він намагався непомітно покласти під язик кульку корвалолу. Єдине, що придумав, аби не збожеволіти, – намагався, наскільки було можливо, відключитись від того, що діялось у залі: згадував минуле, мріяв про майбутнє. Так, про майбутнє! Про свою блакитну мрію – яку квартиру придбає в Одесі, де шукатиме яхту: в Україні, чи за кордоном. Яку ліпше взяти: однощогловий бермудський шлюп чи двощогловий йол? Врешті решт вирішив, що це не суттєво. Зате обов'язково назве її "Блакитна мрія" – і не інакше!

Уявляв, як з'явиться в Чернігові та вдягнувши свою білу парадну форму капітана третього рангу (не буде ж вона йому затісною після тюремних харчів!), стане перед здивованою Майєю на одне коліно, простягне білого золота обручку з діамантом і шляхетно попросить її руки. А потім буде шлюбна церемонія і медовий місяць на Адріатиці, там і яхту надивляться. І назад, в Одесу, вже підуть на ній.

... Вечір, сідає сонце, море спокійне – повний штиль, спеки вже нема, тільки в повітрі розлите ніжне-ніжне, мовби качиний пух, тепло. "Блакитна мрія" іде під мотором, на автопілоті; прямо по курсу немає жодного судна – роби, що хочеш! І він фотографує свою засмаглу, шоколадну Майю на тлі золотого диска, що опустившись в легеньку вечірню імлу, набув чітких обрисів, бо ось-ось вже торкнеться води. Майя в білосніжному бікіні, що так підкреслює її засмагу, стоїть, немов балерина, піднявши вгору руки і її точена, підсвічена зі спини фігурка зводить Вітаса з розуму.

Він озирається: по курсу так само нікого немає. "Спокусниця! Увімкну алярм, – думає він, – і в каюту"; рукою манить Майю до себе і вона, здогадавшись, іде по палубі, немов модель на подіумі й заводить руки за спину, щоб потягнути зав'язочки...

– Погляньте на цього виродка, цього садиста! – раптом вривається в його свідомість голос адвоката потерпілої сторони і Вітас ще якийсь час не може второпати де він, по обличчю його ще блукає легенька усмішка, викликана образом спокусливої Майі, а всі присутні в залі витріщаються на нього спочатку з явним здивуванням, яке тут же змінюється відвертим осудом.

– Щойно зачитаний мною опис завданих жертві смертельних травм викликає в підсудного неабияке задоволення!! Сподіваюся, що відеозапис, котрий тут ведеться, наочно продемонструє всім цю реакцію підсудного. Відтак, захист позивача буде вимагати як найсуворішого покарання для патологічного вбивці, так і довічної заборони для нього займатись капітанською практикою!

Боже, що він каже! Сором, ніяковість, розпач, каяття, жах – все це велетенською хвилею обрушилось на Вітаса, від чого забило подих, запекло нестерпно в грудях.. Він ще встиг рвонути комір сорочки, а далі захрипів і важко впав на підлогу.

... Він на березі моря. Прямо до нього стрімко йде трищогловий вітрильник – фрегат, не інакше! – на всіх вітрилах. Вони такі велетенські, їх так багато, що вже скоро за ними стає не видно неба. Білосніжні й мерехтять... Шовкові? Дивись: онде напис: "Блакитна мрія"! Його блакитна мрія! Це за ним. Від того усвідомлення стає раптом так спокійно, так добре... І вже немає ні жаху, ні розпачу, ні образи на Гриню, тільки спокій, один лише всеохопний Спокій. А вітрила мерехтять, випромінюють світло – тепле, м'яке, доброзичливе світло, що огортає його, окутує і вже немає нічого, крім того світла, він відчуває, як розчиняється, зливається з ним в одне ціле, сам стає частинкою Його... Все.